

ماندگار عهد

برامون عمق بخشی به آثار زیارت
احم علی بن موسی الرضا علیه السلام

دکتر مرتضی انفرادی

دکتر امیر سلمانی رحیمی

(گروه فرهنگ و سیره رضوی)

سلمانى رحيمى، امير، ۱۳۴۲ -

عهد ماندگار: پيرامون عمق بخشى به آثار زيارت امام على بن موسى الرضا (عليه السلام) مرتضى
انفرادى، امير سلمانى رحيمى، گروه فرهنگ و سيرة رضوى. - مشهد: بنياد پژوهشهاى
اسلامى، ۱۳۹۳.

ISBN 978-964-971-833-0

۸۰ ص.

فيا.

۱. على بن موسى الرضا (عليه السلام)، امام هشتم، ۱۵۳ - ۲۰۲ ق. - زيارت. ۲. زيارت و
زائران. ۳. زيارت و زائران - آداب و رسوم. الف. انفرادى، مرتضى ب. بنياد
پژوهشهاى اسلامى گروه فرهنگ و سيرة رضوى. ج. بنياد پژوهشهاى اسلامى
د. عنوان.

۲۹۷ / ۷۶۷۲

۳۶۱۰۲۷۰

BP ۲۶۴ / ۲ / ۸ ع ۹ ۱۳۹۳

تابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی

عهد، ماندگار

پيرامون عمق بخشى به آثار زيارت

امام على بن موسى الرضا (عليه السلام)

دکتر مرتضى انفرادى، دکتر امير سلمانى رحيمى

(گروه فرهنگ و سيرة رضوى)

ويراسته مصطفی جليليان مصلحی

چاپ اول: ۱۳۹۵ / ۱۰۰۰ نسخه، رقعی / قيمت ۲۸۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوى

بنیاد پژوهشهاى اسلامى، مشهد: صندوق پستى ۳۶۶-۹۱۷۳۵

مراکز توزیع:

تلفن و دورنگار واحد فروش بنياد پژوهشهاى اسلامى: ۰۳-۳۲۲۳۰۸۰۳

فروشگاه‌هاى کتاب بنياد پژوهشهاى اسلامى، مشهد: ۳۲۲۳۳۹۲۳، قم: ۳۷۷۳۳۰۳۹

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

۵.....	درآمد
۷.....	پیشگفتار

فصل اول: مفهوم شناسی

(۹-۱۶)

۹.....	عهد در لغت
۱۰.....	عهد در قرآن
۱۱.....	عهد در روایات
۱۴.....	عهد در فقه

فصل دوم: زیارت، زمین و ارعاد

(۱۷-۳۶)

۱۸.....	عهد و آداب زیارت
۱۹.....	الف) پیش از زیارت
۲۰.....	ب) در هنگام زیارت
۲۳.....	ج) پس از زیارت
۲۴.....	آثار زیارت

فصل سوم: عهدی ماندگار از امام علی بن موسی الرضا علیه السلام

(۳۷-۴۷)

۳۸.....	ای عبدالعظیم!
---------	---------------

- ۴۰..... (الف) سلام کردن
- ۴۱..... (ب) دوری از شیطان
- ۴۱..... (ج) راستگویی و امانت‌داری
- ۴۳..... (د) خاموشی
- ۴۴..... (ه) ترک جدال و پرهیز از ستیزه‌جویی
- ۴۴..... (و) ترک گوشه‌نشینی و حضور در اجتماع
- ۴۵..... (ز) اخلاق‌مداری
- ۴۶..... -سفارشی برای همه زندگی

فصل چهارم: سازوکار پایداری آثار زیارت

(۴۸-۵۸)

- ۵۰..... -محاسبه نفس از رت
- ۵۲..... -تحول روحی
- ۵۳..... -توجه به خدا
- ۵۶..... -یادآوری

خاتمه

- ۵۹..... -مراعه‌دیست با جانان
- ۶۹..... کتابنامه

درآمد

خود را در محضر امامی می دیدم که شوق زیارتش را در دل داشتم، راه‌ها پیمود، بودم زمین و زمان همراهی ام کرده بود تا این توفیق نصیب شد.

از همان دور که نگاه به گنبد حریمش افتاد، همه چیز جز آن را، رنگ باخته می دیدم و در چشم من حلاوتی نداشت. دلم پرمی کشید و لحظه شماری می کردم که کی و چگونه در راه ضریح برسانم، تا به قول بزرگان سیرنگاهش کنم و تا می توانم با او حرف بزنم و برایش از چیزهایی بگویم که تاکنون به کسی نگفته بودم.

چه آرامشی و چه هیبت و جلالی در میان آن همه سره پیدا بود. انگار خوب توانسته ام همه حرف‌هایم را بزنم. نه کسی مانع می شد، شرمنده بودم از گفتن همه چیز!

انگار چون ابر بهار، همه هستی ام را گریسته ام؛ دیگر حرفی ندارم، آه... اما از بارگاه او دل، کندن نیست و دوست دارم باز هم بمانم. آرامشی که در عمق وجودم احساس می کنم، اجابت همه دعاها و خواسته‌هایی است که از طرف خود و دیگران بر زبان آورده‌ام، اما اکنون

اکنون دوست دارم به پاس این همه رأفت و بزرگواری، از دعوت تا پذیرایی و از ابراز خواسته تا اجابت و آرامش و معرفت، عهده‌ای با او داشته باشم. قرار نیست، این زیارت، زیارت آخر باشد. با او وداع می‌کنم، که این از آداب زیارت است. اما ... نه من و نه او، هیچ کدام مان از هم خسته شده‌ایم. او چشمه جوشان عرفان و حکمت است؛ خورشید گرمابخشی که هررویشی از اوست و من، سخت دلدادۀ و اکنون وامدار، وامدار این همه لطف و نیکواری

غنی‌ترین و بزرگ‌ترین دلم می‌شکفت و به او قول می‌دهم آن گونه باشم که او دوست دارد. هم‌طور که او آن گونه بود که من دوست داشتم. وعده‌ای برای دیداری دوباره و چندباره، اما بهتر و بهتر خوب می‌دانم از او چه بخواهم. با او عهد می‌بندم و به عهد خود وفادارم.

پیشگفتار

﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا﴾^۱

قال الرضا عليه السلام: «أَيُّ يَكُلُ إِمَامٌ عَهْدًا فِي عُنُقِ أَتْلِيَانِهِ وَشِيعَتِهِ وَإِنَّ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَحَسَنِ الدَّاءِ نِازَةُ قُبُورِهِمْ»^۲

حضور در حرم شریف امامان معصوم علیهم السلام و زیارت قبور ایشان، نوعی عهد با امام است. امام رضا علیه السلام می فرماید:

برای هر امامی، برگردن هواداران و پیروانش پیمانی است و از نشانه‌های وفا به این پیمان و نیکو به جا آوردن آن، زیارت قبور ایشان است.

می‌توان زیارت را تجدید پیمان با امام دانست؛ زیرا به وسیله زیارت، رشته مودت محکم می‌شود، میزان اطاعت از فرمان امام افزایش می‌یابد و با تکیه بر مضامین آموزنده زیارتنامه‌های مأثور و مستند که از اهل بیت علیهم السلام رسیده است، با مقام معصومین و اولاد گرامی آنان ارتباط قلبی و معنوی برقرار می‌شود.

زیارت، مکتبی درس آموز و در پیوند با شئون و جنبه‌های گوناگونی

۱. اسراء (۱۷): ۳۴، «و به پیمان [خود] وفا کنید؛ زیرا که از پیمان پرورش خواهد شد».

۲. کلینی، محمد بن یعقوب، *الکافی*، ج ۴، ص ۵۶۷.

است که «عهد با امام» از جمله آنهاست.

اگرچه عهد با امام، تنها به هنگام حضور بر مضجع نورانی او محدود نمی‌شود، اما چون زیارت، سندی قوی و اثرگذار در سپردن عهد است، این کار پسندیده، بیشتر در ذیل مباحث مربوط به زیارت، قابل پیگیری است.

این جستار می‌کوشد با نگاه به مفاهیم «عهد»، اصیل‌ترین منابع اسلامی را واکرد و به زائران و دوستداران حضرت ثامن الحجج علی بن موسی الرضا علیه السلام ملق‌هایی از کلام نور پیشکش کند.

﴿وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ﴾^۱.